

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 12 kwietnia 2022 r.

BADK.DPK.133.27.2022 GK

P10-09/22	Data wpływu petycji 11 lutego 2022 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 12 kwietnia 2022 r.

OPIEKUNOWIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
TEMAT
UMOŻLIWIENIE PODJĘCIA PRACY ZAROBKOWEJ OPIEKUNOM
POBIERAJĄCYM ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Mariola Lesiak-Bzdak.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, w celu umożliwienia podjęcia pracy zarobkowej opiekunom osób z niepełnosprawnościami, pobierającym świadczenie pielęgnacyjne.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autorka petycji wnosi o zmianę art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych w taki sposób, aby umożliwić opiekunom osób z niepełnosprawnościami, pobierającym świadczenie pielęgnacyjne, podjęcie dodatkowej pracy zarobkowej.

Petytorka wskazała, że świadczenie pielęgnacyjne, jako forma rekompensaty z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, odcina opiekuna od aktywności zawodowej. Świadczenie jest potrzebne, bo umożliwia opiekunowi dziecka z niepełnosprawnością udział w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, zapewniając rodzicowi podstawowe ubezpieczenie emerytalno-rentowe i minimalne zaplecze finansowe.

Jednocześnie taka forma wsparcia, jak świadczenie pielęgnacyjne, zupełnie odcina opiekuna od aktywności zawodowej, uniemożliwiając mu powrót na rynek pracy w sytuacji, gdy pojawi się taka możliwość. Praca zarobkowa opiekunów pozwoliłaby zwiększyć niewielki budżet rodzin z przewlekle chorą osobą, która wymaga stałej, kosztownej, wysokospecjalistycznej opieki i zaopatrzenia w sprzęty medyczne oraz rehabilitacyjne.

Autorka petycji podkreśla, że praca to źródło satysfakcji dla każdego człowieka, również dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Wskazała, że jest to także kontakt z ludźmi, możliwość sprawdzenia siebie i rozwoju swoich umiejętności zawodowych. To także okazja do samorealizacji, co podnosi poczucie własnej wartości i przekłada się na zdrowie psychiczne opiekuna, często zamkniętego we własnym domu. Ponadto podniosła, że praca to nie tylko ośmiogodzinny etat w jednym miejscu i w danej lokalizacji. Są również inne możliwości zarobkowania, tj. praca zdalna w domu, wykonywanie wolnego zawodu, rękodzielnictwa albo zleceń kilka razy w miesiącu czy roku.

Autorka petycji podniosła również argument, że w Polsce emeryci, renciści oraz pracownicy przebywający na urlopie wychowawczym mogą wykonywać pracę zarobkową.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111) w art. 17 pkt 1 wskazuje, że świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji

z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

1) matce albo ojcu,

2) opiekunowi faktycznemu dziecka,

3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom, określonym w ust. 1 pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki (art. 17 pkt 1a):

1) rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

2) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

3) nie ma osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje (art. 17 pkt 1b) jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

1) nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub

2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w kwocie 2 119 zł¹ miesięcznie i podlega corocznej waloryzacji od dnia 1 stycznia. Waloryzacja polega na zwiększeniu kwoty świadczenia pielęgnacyjnego o wskaźnik waloryzacji. Wskaźnikiem waloryzacji jest procentowy wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ustawie z dnia

¹ Kwota podana zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 27 października 2021 r. w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2022 (M. P. z 2021 r. poz. 1021).

10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, obowiązującego na dzień 1 stycznia roku, w którym jest przeprowadzana waloryzacja, w stosunku do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującej w dniu 1 stycznia roku poprzedzającego rok, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

Wysokość świadczenia pielęgnacyjnego na następny rok kalendarzowy podlega ogłoszeniu w drodze obwieszczenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie do dnia 15 listopada każdego roku.

Kwotę świadczenia pielęgnacyjnego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które świadczenie przysługuje (art. 17 pkt 4).

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje (pkt 5) m.in.:

1) jeżeli osoba sprawująca opiekę:

a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym,

b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;

2) jeżeli osoba wymagająca opieki:

a) pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

b) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

3) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;

4) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego,

o którym mowa w art. 10, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;

5) na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Na uprawnienie do świadczenia pielęgnacyjnego nie ma wpływu zarejestrowanie w powiatowym urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy lub posiadanie statusu bezrobotnego.

INFORMACJE DODATKOWE:

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt SK 2/17, art. 17 ust. 5 pkt lit. a² uznał częściowo za niezgodny z art. 71 ust. 1 zdanie drugie w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc z dniem 9 stycznia 2020 r. w zakresie, w jakim stanowi, że świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Do tej pory ww. przepis nie został zmieniony.

Poseł Marcelina Zawisza 10 marca 2021 r. skierowała interpelację nr 21087 do ministra rodziny i polityki społecznej, w której zapytała, czy planowanie zakazu pracy będzie połączone z progiem dochodowym. Minister, w odpowiedzi, wskazał na konieczność systemowego wsparcia dla opiekunów niesamodzielnych osób niepełnosprawnych, co wymaga zmian w systemie orzecznictwa o niepełnosprawności, w oparciu o który możliwe będzie wyodrębnienie spośród osób niepełnosprawnych - osób faktycznie niesamodzielnych, których funkcjonowanie bezwzględnie wymaga pomocy opiekuna uprawnionego do odpowiednich świadczeń opiekuńczych. Z uwagi na szczególnie skomplikowany charakter regulowanej materii dotyczącej praw osób niepełnosprawnych aktualnie trwają intensywne prace koncepcyjno-analityczne nad reformą systemu orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, których celem jest opracowanie rozwiązań stanowiących podstawę utworzenia jednolitego systemu orzecznictwa dla wszystkich obywateli.

---

² Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym.

Posel Katarzyna Kotula 22 lutego br. skierowała interpelację nr 31708 do ministra rodziny i polityki społecznej, wskazując że po śmierci dziecka z niepełnosprawnością rodzice tracą wszystkie świadczenia oraz prawo do bezpłatnej opieki zdrowotnej. Posłanka zadała pytania dotyczące wprowadzenia okresu ochronnego w takiej sytuacji oraz o podjęcie innych działań, zmierzających do poprawy bytu tych osób. Ministerstwo, w odpowiedzi, wskazało, że nie są prowadzone prace nad wprowadzeniem zmian w przepisach regulujących świadczenia pielęgnacyjne, w wyniku których świadczenie pielęgnacyjne z tytułu sprawowania osobistej opieki nad osobą niepełnosprawną przysługiwałoby, gdy opieka nie jest sprawowana, niezależnie od przyczyny braku możliwości jej sprawowania.

Posel Joanna Jaśkowiak 24 lutego br. skierowała interpelację nr 31765 do ministra rodziny i polityki społecznej, w której zadała wiele pytań dotyczących omawianego tematu, w tym m.in.: „Czy resort zniesie zakaz pracy zarobkowej dla opiekunów pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy?”

30 marca br. wpłynęła odpowiedź ministerstwa rodziny i polityki społecznej, z której wynika, że istotą świadczeń jest częściowa rekompensata finansowej straty spowodowanej niemożnością podjęcia lub rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Tak więc w obecnym stanie prawnym, osobom wykonującym działalność zarobkową ww. świadczenia opiekuńcze tj. świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługują, gdyż byłoby to sprzeczne z celem tych świadczeń, jakim jest częściowe zrekompensowanie dochodów, które opiekun utracił na skutek rezygnacji z zatrudnienia bądź innej pracy zarobkowej lub z powodu jej niepodejmowania w związku z koniecznością zapewnienia stałej opieki niepełnosprawnemu członkowi rodziny.

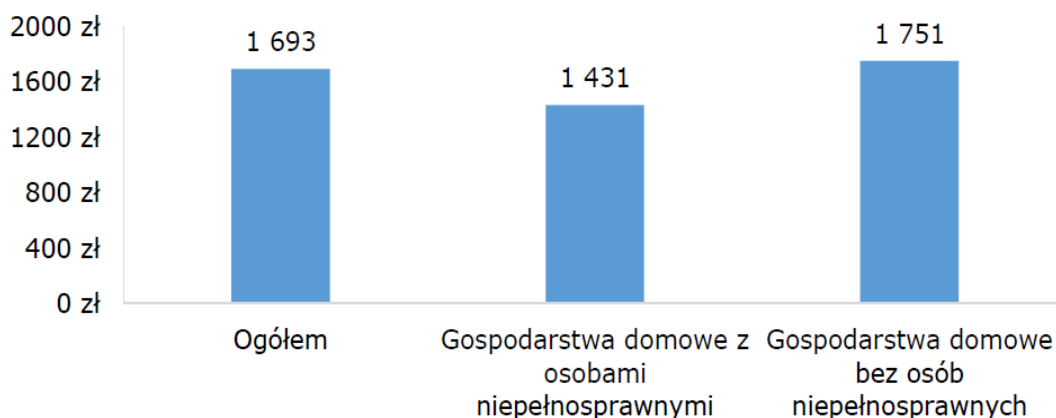
Rada Ministrów w dniu 25 lutego 2021 r. podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na Rzecz osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M. P. z 2021 r. poz. 218). W priorytecie V.1 Strategii „Modyfikacja systemu świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami” (str. 219) podkreślono, że przygotowana zostanie zmiana dotychczasowego systemu świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie przewiduje się stopniowe usunięcie ograniczeń aktywności zawodowej opiekunów osób z niepełnosprawnościami.

W Strategii wskazano, że „kwestia nakierowania uwagi państwa na wsparcie rodzin z osobą/dzieckiem z niepełnosprawnością podkreślona została również w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego rozwoju. Rodziny z osobą/dzieckiem z niepełnosprawnością cechuje niska

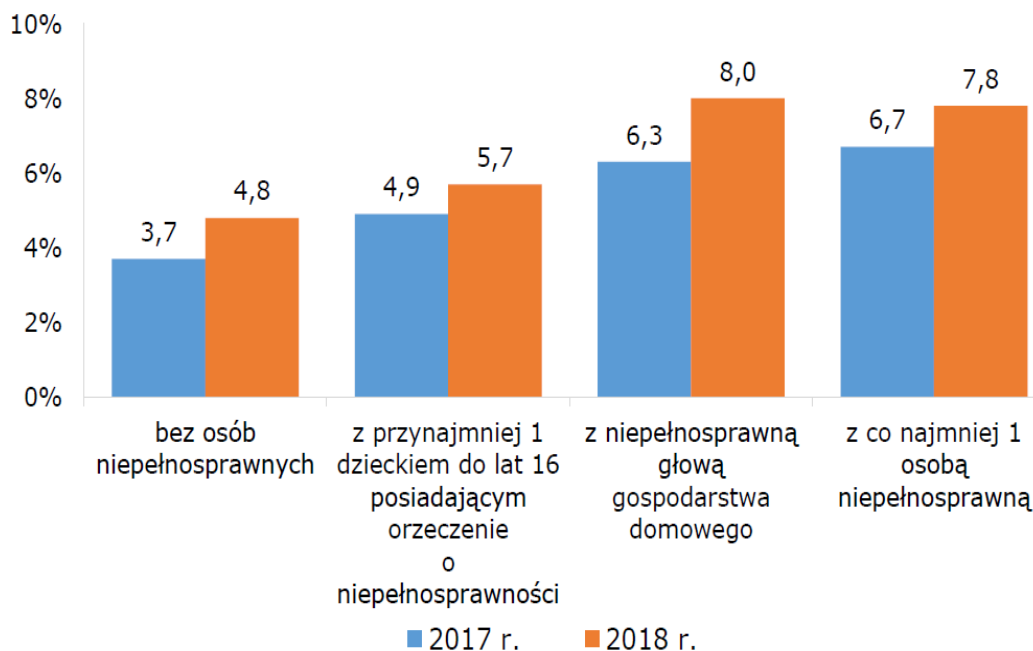
aktywność zawodowa i społeczna rodziców/opiekunów oraz wysokie ryzyko ubóstwa ekonomicznego. Niepełnosprawność wpływa na wiele obszarów życia rodziny (...)

Wykresy obrazujące dochody oraz zasięg ubóstwa według gospodarstw domowych z osobami i bez osób niepełnosprawnych³.

Dochód rozporządzalny w Polsce w 2018 r. według gospodarstw domowych z osobami i bez osób z orzeczeniem i niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności

Zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych z osobami i bez osób z orzeczeniem o niepełnosprawności i bez osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności w latach 2017-2018

³ Źródło: załącznik do uchwały w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na Rzecz osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M. P. z 2021 r. poz. 218).

UWAGI DODATKOWE:

W dniu 10 marca 2021 r. odbyło się wspólne posiedzenie sejmowych komisji - Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, na którym poruszony został temat zmian w systemie i wysokości świadczeń, w tym możliwości łączenia pobierania świadczenia pielęgnacyjnego z pracą zawodową.

Poseł Monika Rosa wskazała wówczas, że sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, pan Paweł Wdówik, twierdził, że „w najbliższych tygodniach zostanie przedstawione rozwiązanie w sprawie zniesienia zakazu pracy zarobkowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Ma to być wykonane w ramach ustawy „Za życiem” i objąć około 120 tys. rodzin dzieci objętych programem „Za życiem”, czyli do osiemnastego roku życia. Pierwsze pytanie – czy są takie plany, czy takie prace rzeczywiście są prowadzone, czy ma to akceptację rządu? Rodzice osób z niepełnosprawnościami bardzo mocno podnoszą, że dyskryminującym jest ograniczenie możliwości do opieki przy dziecku do osiemnastego roku życia. Pytamy, postulujemy, że jednak trzeba było objąć całą grupę, także opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnościami. Czy będzie jakiś mechanizm suwaka, czy możliwość dorobienia będzie uzależniona od wysokości uzyskanego dochodu?”.

Sekretarz stanu w MRiPS Paweł Wdówik przekazał w odpowiedzi: „Rzeczywiście widzimy, (...) że temat dotyczący świadczenia pielęgnacyjnego się pojawia, przy czym chciałbym jasno powiedzieć, że interpretacja, o której mówiła pani poseł, że opiekunowie osób niepełnosprawnych uważają rozwiązanie, w którym świadczenie pielęgnacyjne uniemożliwia podjęcie pracy, za dyskryminujące, faktycznie jest wyrażane, ale nie jest jedyną opinią. Jest także duża grupa rodziców, którzy podnoszą, że świadczenie pielęgnacyjne w takim kształcie i w takiej wysokości zostało wywalczone przez rodziców, uchwalone i wprowadzone w życie po to, żeby zabezpieczyć materialne funkcjonowanie tych rodziców, tych opiekunów, którzy nie są w stanie podjąć pracy. Te środowiska dla odmiany postulują, żeby nie wprowadzać zmian w odniesieniu do świadczenia pielęgnacyjnego, dlatego że ono jest dla tych, którzy nie są w stanie pracować, tylko żeby wprowadzić inne świadczenie.

Rzeczywiście analizowaliśmy rozwiązanie polegające na tym, żeby w ustawie „Za życiem” dokonać pewnych zmian i dla osób objętych tą ustawą zaproponować możliwość szybkiego dorabiania. Widzimy, jak bardzo burzliwe są reakcje na ten pomysł. Przyjmujemy do wiadomości argument dotyczący tego, że wprowadzenie różnicowania w tej grupie byłoby bardzo niekorzystne (...)”.

Posel Iwona Hartwich wskazała: „(...) chciałabym serdecznie podziękować panu Wdówikowi za to, że absolutnie podziela nasze zdanie, iż świadczenie pielęgnacyjne jest wypracowanym dobrem wspólnym i nie można go obniżać, zabierać. Wszyscy chcemy, żeby sukcesywnie rosło dla rodziców dzieci i osób niepełnosprawnych.

Moje pierwsze pytanie jest takie – czy państwo, czy pan minister w dalszym ciągu planuje możliwość dorobienia do świadczenia pielęgnacyjnego? Zaniepokojenie budzi fakt, że państwo mówicie tylko o rodzicach dzieci do osiemnastego roku życia. Tymczasem rodzice dzieci bez względu na ich wiek, także po osiemnastym roku życia, mogliby dorobić. Jest to ogromna różnica. Nie mówimy o pracy etatowej, mówimy o drobnym dorabianiu”.

Sekretarz stanu w MRiPS Paweł Wdówik w odpowiedzi wskazał: „w pełni zgadzam się z panią poseł Hartwich co do głosów, które były podnoszone, że wprowadzenie rozwiązań, które oferują możliwość dorabiania tylko rodzicom dzieci do osiemnastego roku życia, wprowadziło zróżnicowanie. Zauważyliśmy, że zróżnicowanie to nie działa na niczyją korzyść. Wobec tego najpierw orzecznictwo, a potem wszystkie rozwiązania dotyczące dorabiania czy całego nowego kształtu systemu świadczeń, tak żeby były one dopasowane według rzeczywistych potrzeb, a nie tylko według trzech ogólnych stopni, które naprawdę nie odzwierciedlają różnic pomiędzy osobami z niepełnosprawnością i realnie nie wskazują tego, czego osoby te potrzebują”.

W rozmowie telefonicznej z przedstawicielem Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w dniu 19 marca br. uzyskano informację, że nie są planowane prace legislacyjne w omawianym zakresie.

OPRACOWAŁA

Gabriela Kopania

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz